

Diplomantka: Bc. Petra Krausová

Název diplomové práce: Volné a profesionální informační zdroje pro problematiku životního prostředí

Oponent diplomové práce: PhDr. Eva Bratková, Ph.D.

Návrh klasifikace: Velmi dobře (2)

V Praze, dne 7. 9. 2015

Hodnocení oponenta práce

Diplomová práce Bc. P. Krausové patří z hlediska zvoleného tématu do skupiny prací, které jsou věnovány informačním zdrojům (IZ) ve zvoleném oboru či oblasti. Autorka v předmluvě uvádí více důvodů, proč si vybrala IZ k problematice životního prostředí. Ráda to přijímám a oceňuji snahu zpracovat téma co nejlépe a komplexně. Jde o téma relativně obtížné, zadání diplomové práce obsahuje, dle mého názoru, nadlimitní počet dílčích úkolů (viz Zadání diplomové práce). Předložený text je velmi rozsáhlý (číslovaných stran je až 163), při jeho četbě si čtenář uvědomí, že autorka musela v řadě momentů vyvinout mimořádné úsilí, aby vše zvládla. Po prostudování práce lze konstatovat, že zahrnuje, de facto, tři svébytné tematické celky, které by po jistém doplnění a dopracování mohly být odevzdány i jako tři diplomové práce. Sama autorka v práci s omluvou konstatuje, že nemohla z řady důvodů vše splnit (nerealizován zůstal průzkum informačních potřeb a IZ nebyly zřejmě zachyceny všechny, zejména pokud byly zadány IZ tuzemské i zahraniční).

Autorka neuvedla (v předmluvě i jinde) přesné postupy zpracování tématu: jak a kde byly IZ zjišťovány, jaká kritéria jejich výběru byla přijata, jak byly určeny jejich významné rysy, aby mohly být na základě nich relevantně a jasně roztrženy, jak byly analyzovány a jednotně popisovány aj. V dále uvedeném hodnocení tudíž uvedu určité dílčí otázky nebo náměty.

V obecné rovině bych uvedla dva hlavní metodologické problémy, jež ovlivnily především rozdělování IS (další ze zadaných úkolů):

- a) Autorka se vyhnula vymezení hlavního termínu „informační zdroj“. Není jasné, jak je tento termín v práci přesně pojat. Které ze všech možných zdrojů informací (obecně to může být v podstatě cokoliv) bude zjišťovat a analyzovat? Budou to korporace informace tvořící anebo jejich webová sídla? Budou to celá webová sídla nebo jejich jednotlivé stránky? Budou to samostatné e-publikace (knihy, brožury, manuály) vystavené na webu korporace, nebo jejich digitální kolekce v rámci webů vydavatelů, anebo faktografické databanky se záznamy naměřených hodnot o znečištění ovzduší apod.? Budou to institucionální repozitáře nebo také jejich světové registry? Budou to informační databáze anebo databázová centra jako komerční korporace databáze zpřístupňující? Budou to e-časopisy anebo jejich články dostupné v digitálních vydavatelských knihovnách? Budou zahrnuty třeba také digitální videozáznamy nebo obrazové dokumenty? Chybí vymezení granularity analyzovaných IZ. Jasnější vymezení těchto otázek je podstatné pro uspořádání a prezentaci IZ.
- b) Druhá připomínka se týká hlavní kategorizace IZ, která je uvedena přímo v názvu práce. Zahrnuty jsou dvě dílčí kategorie IZ: „volné“ a „profesionální“. Toto rozdělení nepovažuji za šťastné – do jisté míry „autorce svázalo ruce“ a přineslo nemálo potíží při zařazování zjištěných zdrojů do dvou skupin. Uvedené kategorie nelze stavět proti sobě. Kategorie „volný IZ“ je kategorií danou kritériem dostupnosti (k dalším patří „nedostupný IZ“, „veřejně nedostupný IZ“, „veřejně dostupný IZ“, „komerčně dostupný IZ“, „částečně dostupný komerční IZ“, „dostupný IZ na základě registrace“ apod.). Podotknout je třeba

skutečnost, že některé zdroje mohou být například dostupné volně a zároveň komerčně. Zajímavá kategorie „profesionální IZ“ je dána zjevně kritériem profese tvůrců a dalších subjektů, které tyto zdroje tvoří a komunikují ve společnosti. Opačnou kategorií by byly asi „neprofesionální nebo laické IZ“, ty však v práci nebyly záměrně zabírány. Z toho lze vyvodit, že v práci jsou zachyceny jenom profesionální IZ. Pokud se v dané diplomové práci berou v potaz jenom zdroje profesionální, pak mělo být ale vymezeno, o jaké dílčí profese jde. Struktura práce mohla na tom být dokonce vystavěna. IZ rozdělené podle profese by pak mohly být vnitřně vždy dále rozčleněny podle své dostupnosti. Dle přeloženého textu jde minimálně o tři dílčí profese: profesi environmentalistů (vědců, doktorandů, řídicích pracovníků, členů odborných organizací aj.), kteří tvoří primární data a primární dokumenty a jiné zdroje, dále profesi nakladatelů a vydavatelů, kteří podstatnou část primárních dokumentů vědců posunují do společnosti (publikují e-knihy, e-časopisy, e-sborníky aj.), a v neposlední řadě o profesi informačních pracovníků a knihovníků, kteří mohou vytvářet specifické informační produkty, jež pomáhají při optimalizaci šíření primárních dokumentů z oblasti životního prostředí (bibliografické a jiné databáze, citační rejstříky, digitální archivy a knihovny aj.). Autorka v práci na více místech uvedla, že rozdělování zdrojů je složité a intuitivně všechny zahrnuté IZ nakonec rozdělila na „volné IZ“ a „IZ komerčně dostupné“ (namísto „profesionálních IZ“). Znamená to, dle mého názoru, jistou (skrytou) rezignaci na dělení IZ podle profese (ve skutečnosti ale v práci je toto dělení jistým způsobem přítomné) a zároveň problém ne vždy korektního zařazování některých IZ do navržených základních skupin.

Diplomová práce zahrnuje na s. 149-162 rozsáhlejší seznam použité literatury a jiných zdrojů (zejména korporativních webů), který zahrnuje cca 170 položek. Seznam i jeho jednotlivé záznamy jsou připraveny na vzorné úrovni a splňují požadavky předepsaných platných standardů. Autorka užila styl citování pod čarou, korektně v textu vše, co považovala za nutné, cituje. Práce zahrnuje velkou sérii citátů definic termínů z databáze TDKIV nebo odborné literatury.

Hlavní text práce autorka, kromě preliminárií (včetně vzorného seznamu zkratk), seznamu použitých zdrojů a nečíslovaného Úvodu a Závěru, uspořádala do 4 kapitol. Tři z nich jsou nosné (1, 3 a 4) a jak jsem uvedla výše, tyto kapitoly prezentují tři svébytné tematické celky. Volba kapitol 3. a 4. je dána uplatněním hlavního, podle mého názoru, problémového rozdělení zahrnutých IZ. Dílčí členění kapitol (jde maximálně na 4. hierarchickou úroveň) je vcelku přijatelné, u některých částí bych ale doporučila logičtější začlenění (například část 3.1.2 by měla být zahrnuta pod část 3.1.1, části 3.1.4–3.1.6 by logicky patřily spíše pod část 3.1.3). Otázkou je také, jestli část 3.1.8 neměla být správně částí 3.2, část 3.1.9 částí 3.3 a část 3.1.10 částí 3.4, zejména pokud čtenář nahlédl dělení volných zdrojů na s. 38. Jisté úpravy by mohly nastat i u podkapitol 4.5 a 4.6 (spojit pod jednu část).

V první kapitole (17 s.) měla autorka v souladu se zadáním práce představit výsledky zjišťování potřeb uživatelů v oblasti životního prostředí a stanovení jejich typických kategorií. Výzkum nebyl realizován se zdůvodněním velkého vytížení autorky při zpracování dalších částí práce. Diplomantka se ale chtěla nějakým způsobem se zadanou úlohou vyrovnat, a tak nabídla alespoň prezentaci již dříve zpracovaných typologií uživatelů zvoleného oboru. Autorka cituje v tomto směru renomované autory (T. Hák a kol.) a komentuje známe typologie uživatelů, jež jsou více méně platné též v jiných vědeckých oborech a oblastech. Typologie J. D. Bernala (s. 23) je citována přes jiného autora, bylo by vhodné citovat jeho původní dílo přímo. Ocenit je třeba srovnání existujících typologií uživatelů (též formou tabulky na s. 27) a vytvoření vlastního sumarizačního seznamu těchto typů (na s. 28). Ocenila bych také prezentaci výsledků rozhovorů s reprezentanty 4 vědeckých nebo informačních

institucí, byť přinesly více méně očekávané odpovědi (autorka hypotézy neformulovala dopředu).

Kapitulu druhou, která má minimální rozsah (1,2 s.), pokládám za slabý článek diplomové práce. Měla mít důležitý metodologický či metodický obsah a měla být východiskem následných kapitol (3 a 4). Text kapitoly nepřináší, jak bylo výše již naznačeno, ani definici termínu „informační zdroj“, ani jeho propracovanější typologii. Očekávala bych, že v ní autorka také sdělí, jak a kde byly vlastně IZ zjišťovány, jak byly vybírány (na základě jakých kritérií), které jejich vlastnosti jsou podstatné a užitečné k uchopení jako kritérií jejich rozdělování. Co bude u jednotlivých zahrnutých IZ zaznamenáno v jejich anotační či abstraktové charakteristice. Autorka vychází při rozdělování elektronických IZ z předpokladu, že pokud se dají uživatelé daného oboru rozdělit na profesionály a laickou veřejnost zajímající se o problémy životního prostředí, tak že se i IZ dají rozdělit na zdroje profesionální a volně dostupné (s. 36). Jakoby se tím sdělovalo, že volně dostupné zdroje nejsou profesionální, a to zřejmě není pravda. Takovou tezi nelze přijmout, takto se IZ nemohou rozdělovat. Autorka naznačuje na téže straně, že existují i jiná dělení, nicméně je nepředstavuje. Jádro části 2.1 (proč se vlastně tak krátká kapitola dělí, když neexistuje část 2.2?) tvoří charakteristika volných IZ a pokus o charakteristiku profesionálních IZ. Nejde však dle mého názoru o zcela korektní pojetí (viz moje poznámky výše v textu hodnocení).

K jádru diplomové práce patří 3. a 4. kapitola.

Třetí kapitola (rozsah až 52 s., tedy jde téměř o minimální rozsah jedné diplomové práce) zahrnuje popis (někdy až velmi rozsáhlý) vybraných IZ v základní kategorii „volně dostupné“. Osobně bych si tuto část práce uměla představit jako samostatnou diplomovou práci, zahrnuje velmi zajímavou problematiku ke zkoumání, bylo by ale žádoucí její obsah prohloubit. Struktura této kapitoly není, jak jsem výše poznamenala, v souladu s rozdělením zjištěných „volně dostupných“ IZ, zahrnuta je totiž jediná podkapitola (3.1) namísto čtyř, deklarovaných na s. 38. Autorka nalezené IZ rozdělna do 4 podkategorií (skupin), které ale nejsou nijak okomentovány a zdůvodněny. Zjevně nespadaají pod stejné dělicí kritérium. Jistá inspirace možná vzešla z dnes již tradičního dělení „otevřeného přístupu“ (Open Access, OA) k informačním zdrojům prof. Petera Subera. Nemyslím si ale, že by to mělo být postačující dělení pro potřeby této diplomové práce. Když jsou ve výčtu volné online časopisy, tak například chybí volně dostupné knižní, výukové a jiné materiály ze zvoleného oboru, volně dostupné tituly šedé literatury, a konečně třeba i volně dostupné patentové dokumenty (ty autorka omylem zahrnula do kapitoly komerčně dostupných „profesionálních“ IZ). Je na místě otázka, je-li možné dát na stejnou úroveň dělení „online časopis“ a „povrchový web“ (ten je velmi širokou kategorií), nebo „institucionální repozitář“. Proč jsou mezi IZ z oblasti životního prostředí zahrnuty i registry DOAR a ROAR, není příliš jasné. Stejně tak, proč je krátce představen registr DOAJ a nejsou spíše představeny volně dostupné online časopisy (tzv. „zlaté“)? Konstatuji, že dělení e-IZ vidím v určitých momentech jako problémové.

Proporčně nejrozsáhlejší partií 3. kapitoly jsou části popisující webová sídla zahraničních i domácích organizací působící v oblasti životního prostředí (s. 41-84). Některé jsou, co do proporcí, popsány až velmi podrobně (například web EPA na celkem 14 s.) a obsahují již velmi odborné informace, jejichž správnost nemohu posoudit (jsou určeny environmentalistům). Jiné IZ, zahrnuté v této kapitole spíše ke konci, jsou zase popsány až hodně stručně (anotačním způsobem), jejich vypovídací hodnota je malá. Ze zahraničních IZ je zastoupena jedna organizace USA, obdobné organizace z jiných zemí zastoupeny nejsou (důvod měl být jasněji sdělen v metodické části práce). Velký prostor je dán domácím (českým) organizacím. V rámci popisů webových stránek jsou průběžně zmiňovány vysoce specializované IZ, jimiž jsou interaktivní online databáze či databanky faktografických informací (některé ale nejsou volně dostupné!). Jde podle mého názoru o nejcennější IZ, které

by mohly být podrobeny detailnější analýze a hodnocení. Obsahují cenné strukturované informace („datasety“) z výzkumů a různých odborných měření. Je tu tedy námět na rozpracování této části (třeba v další kvalifikační rigorózní práci) a doporučovala bych zejména typ faktografických databank beze všeho vyčlenit jako zvláštní typ. Jde o moderní IZ, kterých přibývá, zejména v sektoru vědy (dříve neexistovaly, leda v papírových kartotékách). Tento námět podporuje i fakt, že autorka tyto faktografické databáze (registry informací o chráněných územích, databáze chemických látek v ovzduší a jejich dopad na životní prostředí, databáze kontaminovaných míst aj.) zařadila také do části 3.1.7, nazvané širěji „Informační systémy“ – de facto ale jde o databáze. Popisy jsou ale v tomto případě jenom anotačního charakteru, čtenář se nedozví, jak jsou tyto báze naplňovány, jak vypadá popis faktů, jaké jsou užívány číselníky pro jejich věcné pořádkání, jak jsou uloženy, jak přesně se v bázích vyhledává apod. Je škoda, že se na detaily nedostalo, jde o velmi cenný typ IZ. Databáze (s volným přístupem) jsou do třetice předmětem popisu i části 3.1.9. V tomto případě jsou už ale mezi nimi také digitální knihovny s fulltexty (tato specifická kategorie by konečně mohla být v přehledu IZ zastoupena také – viz digitální knihovna „Biodiversity...“, rozsáhlý digitální systém „BioMed Central“ nebo „PubMed“). Systém „Biodiversity Heritage Library“ je v textu zařazen duplicitně dvakrát (v části 3.1.9 na s. 84 a v části 3.1.10 na s. 88). Dochází i k jiným duplicitám, například na s. 66 (část 3.1.5.3) jsou popisovány systémy ISPOP, ISOH, IRZ aj. patřící CENIA, znovu pak jsou popsány v části 3.1.7 ISOH na s. 77.

V části 3.1.8 jsou stručně (anotačně) popisovány informační brány a portály, jejichž komponentami jsou opět databáze metadatových záznamů a vyhledávací program (vyhledávač). Autorka uvádí v seznamu řadu specializovaných služeb z oblasti životního prostředí, ale zahrnuty jsou i ryze univerzální brány jako JIB, která ale zase zahrnuje i komerční databáze (viz zapsaný BIOSIS). U jiného portálu EZB (s. 82) by bylo vhodné zpřesnit informaci, že jde o pouhou bázi záznamů časopisů, nikoliv fulltextový fond časopisů. Nabízí se otázka, proč není zahrnuta dnes nejvýznamnější služba BASE (<http://www.base-search.net/>), která zahrnuje více než 75 milionů záznamů dokumentů, zastoupení otázek životního prostředí je značné. Části 3.1.10 dle mého názoru už prezentuje jenom registry repozitářů namísto repozitářů samotných a v části 3.1.11 autorka již také rezignovala na představení nejvýznamnějších volně dostupných („zlatých“) online časopisů. Namísto nich je velmi krátce představen jenom jejich registr DOAJ.

Poslední čtvrtá kapitola má největší rozsah (až 55 s.) a její obsah by také vydal na samostatnou diplomovou práci. Je věnována vybraným IZ z druhé základní kategorie „profesionální“. Autorka do ní zahrnuje, jak si v úvodu stanovila, IZ komerčně dostupné. Pravdou však je, že je do ní zahrnuto i větší množství IZ volně dostupných, jež byly předmětem 3. kapitoly. Letmý náhled na obsah ukazuje, že rozdělení zahrnutých IZ na druhé úrovni (podkapitoly) není dáno na základě jednotného kritéria. Jde spíše o mix kategorií daných částečně tradičním dělením druhů dokumentů (normy a technické standardy, impaktované časopisy nebo dokonce i databáze průmyslově právních informací), částečně subjekty, které zpřístupňují různorodé databáze (bibliografické, fulltextové aj.), a částečně svébytnými informačními systémy, jejichž jádrem jsou institucionální repozitáře anebo nadstavbové registrační služby nad těmito repozitáři – v tomto případě je ve hře zpřístupňování titulů šedé literatury včetně záznamů o nich. De facto ale jde v jádru podkapitol opět o prezentaci IZ typu „databáze“ včetně moderních repozitářů fulltextů. Domnívám se, že rozdělení mělo být jednoznačnější. Zahrnuté volně dostupné IZ vlastně patří do 3. kapitoly, jak jsem sdělila výše v textu.

V části 4.1 by měly být podle titulku představeny normy a technické standardy v oblasti životního prostředí. Autorka ale spíše obecně popisuje online přístup k úplným textům norem v elektronické formě na úrovni ÚNMZ (ten je přísně komerční) a přidává nejasně vymezené

vyhledávání v databázi katalogu záznamů u nás zpřístupňovaných norem (báze je volně dostupná). Třídění norem není správně pojmenováno (na s. 93) – nejde o „kategorizaci“, ale o jednoznačné uplatnění Mezinárodního třídění pro normy (International Classification for Standards“ angl. zkr. ICS). Otázkou je, proč není podobně charakterizován katalog norem ISO a CEN (zahrnutý jsou jen krátké anotace o ISO a CEN). Proč není uvedena největší komerční databáze záznamů norem PERINORM (včetně zpřístupňování textů)? V části 4.2 se autorka zase soustředila na stručnou prezentaci v první řadě bibliografických databází patentových a dalších průmyslově právních dokumentů (digitální skeny fulltextů přihlášek a spisů mohou a nemusejí být připojeny), a to zejména domácí provenience. Do této části by dle vytknutých kritérií patřila prioritně databáze WPI producenta Thomson Reuters (je dostupná ryze komerčně), není však vůbec zmíněna. Proč? Autorka se stručně věnuje prezentaci volně dostupných českých databází zpřístupňovaných domácím ÚPV, zejména online vyhledávání z nich. Databáze WIPO (systém PatentScope) a databáze EPIDOS-INPADOC (systém Espacenet) charakterizovány nejsou. Důraz je položen ještě na prezentaci třídění MPT (IPC) a v tomto případě bych ocenila, že autorka se pokusila realizovat testovací rešerše ke zjištění, kolik zahrnuté báze obsahují záznamů dokumentů z oblasti životního prostředí: zvolené vyhledávací termíny ale rozhodně nejsou vyčerpávající.

Rozsáhlejší část 4.3 (cca 20 s.) přináší velmi stručné charakteristiky databází obsahově zaměřených (zcela nebo zčásti) na otázky životního prostředí, a to na databáze se záznamy článků včetně případně připojených nebo odkazovaných fulltextů. Kapitola neměla být vymezena na první úrovni subjekty typu „databázové centrum“. Jednak z důvodu principu dělení všech zahrnutých IZ, jednak proto, že většinu charakterizovaných databází zpřístupňují všechna tři DBC (STN, EBSCO i PROQUEST). Připojeno mohlo být i čtvrté důležité centrum OVID (UK v Praze má databáze licencované právě u něj), popř. i centrum Thomson Reuters (zpřístupňuje řadu databází, např. BIOSIS, zejména pak ale databázi WOS). Měly být spíše analyzovány a popsány databáze a u nich mělo být uvedeno, kdo je zpřístupňuje. Pokud je hlavní dělení vázáno na DBC, pak se, bohužel, může stát, že autorka vynechá nějakou významnou databázi pro zvolený obor životního prostředí. Tak se i stalo: zahrnuta je například databáze ETD ENERGY (zpřístupňuje STN), ale zcela chybí významnější (a volně dostupná!) databáze systému INIS pro oblast jaderné energetiky, která se otázkám životního prostředí věnuje významnou měrou (například v rámci třídy S54 „Environmental science“ dané oborové klasifikace je uloženo až 62 080 záznamů). Relevantní je také třída S63 „Radiation, thermal, and other environmental pollutant effects on living organisms and biological materials“. Chybí též popis volně dostupné databáze AGRIS (třída oborového třídění T01 „Pollution“ zahrnuje v roce 2015 až 66 168 záznamů). Charakteristiky databází centra STN nejsou stejné co do struktury, některé důležité údaje chybí a objevují se i některé faktické chyby, například:

- U databáze AGRICOLA chybí informace, že je předně volně dostupná (<http://agricola.nal.usda.gov/>) a že záznamy jsou opatřeny deskriptory významného Zemědělského tezauru NAL a také Kódy předmětových kategorií NAL (zahrnuje například třídu W000 „Pollution“) – u jiných databází jsou totiž věcná pořadání uvedena
- U databáze BIOSIS je nekorektně uvedeno, že zahrnuje „... 5 000 časopisů, recenze...“, lépe formulovat: záznamy článků z 5 000 časopisů včetně recenzí; stran věcného popisu báze prioritně využívá schémata „Biosystematic Codes“, „Concept codes“, „Major Concepts“ a Super Taxa Terms“ (autorka je nezmiňuje)
- U databáze CABA by bylo vhodné uvést, že má zpracovanou i retrospektivu k roku 1910; užívané věcné pořadání (Tezaurus CAB a CABI CODES) není také vůbec uvedeno

- U databáze CAPlus by bylo vhodné uvést, že záznamy zahrnují třídění schématu „CA Sections“ (například sekce 59 „Air Pollution and Industrial Hygiene“)
- U databáze COMPENDEX je uveden její významný tezaurus, chybí ale informace o třídění „CAL Codes Classification“ (zahrnuje například třídu 450 „Pollution, Sanitary Engineering Wastes“ nebo přímo třídu 454 „Environmental Engineering, General“)
- U databáze EMBASE také chybí popis věcných schémat: Tezaurus EMTREE a klasifikace „Embase section headings“ (například třída 46 „Environmental health and pollution kontrol“ zahrnuje v roce 2015 až 440 853 záznamů)
- U databáze FSTA chybí zmínka o Tezauru FSTA
- U databáze INSPEC by bylo vhodné doložit relevanci k tématu životního prostředí
- U databáze NTIS by bylo vhodné uvést, že je bází záznamů technických zpráv s připojením fulltextů; není ale pravdivé, že by databáze přestala být doplňována, web producenta nic takového nesděljuje (<http://www.ntis.gov/products/ntis-database/>)
- U databáze PASCAL je také nepravdivě uvedeno, že je ukončenou bází; web producenta (<http://www.inist.fr/?Pascal&lang=frnic>) také nic takového nesděljuje; tato báze je stále zpřístupňována (včetně fulltextů) centrem EBSCO (viz <https://www.ebscohost.com/academic/pascal>); chybí informace o věcném pořádku (tezaurus i klasifikace)
- U databáze SCISEARCH by bylo vhodné uvést přesně kategorie týkající se životního prostředí, a to v rámci hlavní předmětové kategorizace „Research Areas“, http://images.webofknowledge.com/WOKRS5132R4.2/help/WOS/hp_research_areas_eas_ca.html („Life Sciences & Biomedicine / Environmental Sciences & Ecology“), nebo v rámci podrobnější předmětové kategorizace „Web of Science Categories“, http://images.webofknowledge.com/WOKRS5132R4.2/help/WOS/hp_subject_category_terms_tasca.html (kategorie Ecology, Environmental Sciences, Environmental Studies aj.)

V části 4.3.2 (EBSCO) a 4.3.3 (ProQuest) autorka již nepřikročila k výčtu a charakteristice zpřístupňovaných databází se zdůvodněním, že nabídka databází je obdobná (s. 97). Lze uvést poznámku, že obdobná ano, ale nikoliv stejná (viz výše v textu popsáný případ databáze PASCAL). U celkové charakteristiky služeb center bych doporučovala být více nad věcí, přebírání reklamních (pochvalných) charakteristik databází od společností samotných nemusí být zcela pravdivé. Obecně bych ocenila v obou částech i zjišťování zastoupení záznamů/dokumentů k problematice životního prostředí pomocí testovacích rešerší. Není však jasné, jak přesně autorka provedla vyhledávání v EBSCO (z jaké instituce licenčně vyhledávala, tj. jaké všechny databáze měla k dispozici – viz s. 112) a v ProQuest (s. 114). Proč byly zvoleny i termíny v češtině (minimální množství záznamů, mělo to nějaký smysl)? Získané výsledky pro klíčové slovo „Environmental Science“ by bylo potřebné relativizovat, pro reprezentativnější závěry by se muselo zvolit více vyhledávacích termínů.

Část 4.4 již opět představuje IZ z pohledu základní typologie dokumentů. Autorka představuje výsledky průzkumu impaktovaných časopisů významných pro oblast životního prostředí ve formě delšího seznamu záznamů vybraných nejlepších časopisů z JRC s anotací (pouze na základě kategorie „Environmentální vědy“ – proč nebyly užity i jiné kategorie, například „Ekologie“ nebo „Environmentální studia“?). Autorka i formou tabulky srovnala data o impakt faktoru získaná ze dvou časových období, to bych ohodnotila pozitivně. Formální dotaz zní: proč jsou číselné hodnoty uváděny v tabulce s tečkou a v textu s čárkou? Anotační útvary nejsou opět stejné, postrádám zejména vždy přesné uvedení producenta časopisu, dále komerční digitální knihovnu, ze které jsou dostupné jeho články, a v neposlední řadě zejména

identifikátor ISSN (v záhlaví). Vhodné by bylo také významné digitální knihovny (například Science Direct, Wiley Online Library aj.) nějakým způsobem na úvod představit.

Části 4.5–4.7, které jsou opět vyčleněny spíše na základě institucionální, mohly být logicky spojeny do jediné podkapitoly s tím, že se nabízí titulky „Šedá literatura“ nebo „Technické zprávy a vysokoškolské práce“. Představeny jsou ale jenom domácí IZ, nikoliv zahraniční, které jsou nepochybně důležitější. V zásadě jde o zdroje spíše s volným přístupem, popř. smíšeným přístupem, a tak se nabízí otázka, proč jsou tyto IZ zařazeny do 4. kapitoly (ve 3. kapitole jsou zařazeny institucionální repozitáře a v části 4.7 repozitář UK – proč?). Vzhledem k tomu, že zahrnuté zdroje (NUŠL a Theses.cz) jsou univerzálního charakteru, přistoupila autorka opět ke statistickému prověření problematiky o životním prostředí ve stávajících fondech obou systémů. Autorka ale opět přesně neosvětlila, jak a v čem vyhledávala, jak probíhaly jednotlivé rešeršní kroky za sebou. Jak pokládala dotazy? Anebo šlo o následné odečítání hodnot při prohlížení faset? V případě NUŠL, co znamená termín „základní kategorie“ (na s. 129) nebo termín „klíčové slovo“ (na s. 130)? Zmíněn není v této části „Polytematický strukturovaný heslář (PSH)“, který je do popisu záznamů NUŠL nasazen. Jeho hesla by asi měla být prioritní pro realizaci testovacích vyhledávacích úloh. Získané výsledky by bylo opět potřebné relativizovat (je například problematické použít pro vyhledávání otázek o životním prostředí jediné vyhledávací slovo „environment“). V části 4.6, kde je zjišťována případná dostupnost vysokoškolských prací, chybí osvětlení přípravy tabulky 9 a 10. Kde se vzala v systému Theses.cz předmětová hesla z národního předmětového souboru autorit a třídíky Konspektu? – v textu to není nikde osvětleno. Je nutné metodické postupy u obhajoby doplnit.

Kapitola čtvrtá je ukončena částí 4.8, která přináší přehled o dostupnosti IZ pro oblast životního prostředí na českých vysokých školách. K tomu mám dva dotazy: 1. proč jsou zahrnuty ve sloupci A volně dostupné IZ jenom u některých škol? Vždyť volně dostupné IZ jsou dostupné všem bez rozdílu; 2. proč je zahrnuta kategorie B, když není vůbec nikde zastoupena (sloupec B je prázdný všude). Neměla by být sledována jenom dostupnost komerčně dostupných IZ?

Kapitoly 3. a 4. nemají žádné dílčí závěry. Autorka uvedla až celkový stručný dvoustránkový sumarizační závěr k celé diplomové práci. Rekapituluje plnění stanovených cílů diplomové práce. K této části mám jedinou otázku: v čem spočívá „kvalitativní analýza“ (viz s. 148) zahrnutých informačních zdrojů? Lze prosím doplnit u obhajoby? Testovací rešeršní úlohy přinášely vždy jenom číselné hodnoty v počtech záznamů nebo samotných dokumentů.

Diplomová práce je z hlediska stylistického a gramatického připravena na velmi pěkné úrovni. Zřejmě veliký rozsah způsobil, že se v ní vyskytují ještě některé chyby (viz jejich seznam na konci hodnocení). Námitku lze učinit i stran střídavého uvádění jmen anglických korporací v textu nebo i v titulcích (např. titulky 3.1.4.1 je anglicky a titulky 3.1.4.2 česky).

Závěrem konstatuji, že práce Petry Krausové splnila, byť s připomínkami, většinu úloh ze zadání práce. Práce vykazuje největší problém ve vymezení a rozdělování zahrnutých IZ (na první a druhé úrovni dělení). Rozsah práce je obrovský a vydal by, jak bylo uvedeno výše, na tři dílčí práce. Osobně bych doporučila rozpracovat obsah předložené 3. kapitoly diplomové práce (zahrnuje nejzajímavější materiál ke zkoumání) a předložit ji popřípadě jako další kvalifikační vysokoškolskou práci rigorózní. Práci doporučuji k obhajobě jako celek a navrhuji klasifikovat jako Velmi dobrou.

Eva Bratková, v. r.

Faktické a gramatické chyby a překlepy v textu:

- s. 16 odst. 1, předposlední věta, doplnit pro zpřesnění výraz „abecední“ na „jmenně abecední“ (jde o uspořádanost jmenných záhlaví podle abecedy)
- s. 19 pozn. 6 pod čarou, v záznamu chybí částice [online]; totéž na s. 39, pozn. 40
- s. 34 odst. 3, první věta, před jménem osoby nemá být tečka
- s. 44 odst. poslední, první věta, chybí citace publikovaného dokumentu „Základní principy...“; podobně na s. 46 chybí citace dokumentu „Pravidla o povinném hlášení...“
- s. 56 odst. poslední, jméno „Nizozemí“ není korektní, správně „Nizozemsko“
- s. 77 odst. 2, druhá věta, asi chybí tečka na konci věty za zkratkou CENIA
- s. 78 odst. 2, poslední věta, není osvětleno, co jsou „prostorové tezaury“
- s. 88 odst. 4, poslední věta, počet 5378 by měl být zapsán s pevnou mezerou, tedy 5 378 (jednotně na celé stránce, resp. v celém textu)
- s. 94 odst. 1, první věta, co znamená termín „dobrovolná norma“?
- s. 98 odst. 1, první věta, namísto termínu „patent“ dát lépe „patentový dokument“ (patent je abstraktní pojem, znamená právo na ochranu vynálezu)
- s. 116 odst. poslední, v definici (jde o citát) je doplňková poznámka v kulaté závorce, která není součástí hesla v TDKIV, navíc je nesprávná, neboť ISI již neexistuje)
- s. 117 odst. poslední, jméno „Nizozemím“ není korektní, správně „Nizozemskem“
- s. 129 odst. 4, první věta, nekorektní termín „vyhledávaného pojmu“, správně „vyhledávacího termínu“
- s. 130 odst. 3, poslední věta, nesprávný termín „depozitář“, správně „repozitář“

Diplomová práce

Aspekt kvality práce	Vysvětlení	Možné hodnocení
metodologie a věcné zpracování tématu	<i>hodnotí se zvládnutí obsahové (věcné) stránky práce, splnění zadaného úkolu, využití výzkumných metod apod.</i>	26 bodů
přínos a novost práce	<i>hodnotí se přínos a novost práce pro informační vědu v ČR</i>	14 bodů
citování, korektnost citování, využití inf. zdrojů	<i>hodnotí se zejména využití odkazů a pramenů v textu, korektnost citování; hodnotí se využití cizojazyčných pramenů; (v případě plagiátů je student vyřazen ze studia bez další obhajoby)</i>	18 bodů
slohové zpracování	<i>hodnotí se čtivost textu, skladba vět, odborný styl vyjadřování, rozsah práce</i>	13 bodů
gramatika textu	<i>hodnotí se gramatická úroveň práce, hrubky, čárky ve větách apod.</i>	4 bodů
CELKEM		75 bodů